23. Verdenskongress i selvmordsforebygging (IASP) Durban, 13.–16. september 2005

Ved Erik Ødegaard

The International Association for Suicide Prevention (IASP) arrangerer verdenskongress i selvmordsforebygging hvert annet år. For første gang ble kongressen avviklet på det afrikanske kontinentet. Det var derfor med stor glede og begeistring at kongresspresident professor Lourens Schlebusch, den nasjonale helseministeren, samt kongressens beskytter erkebiskop Desmond Tutu kunne ønske velkommen.

Det afrikanske vertskapet understreket det positive i at årets kongress var lagt til Sør-Afrika og Durban, og at internasjonalt samarbeid er viktig for landets videre utvikling.

Det var nærmere 400 kongressdeltakere. Ved siden av Sør-Afrika var Norge godt representert, med hele 25 deltakere. Av dem holdt 12 personer gode presentasjoner i plenar-, parallelle, workshops og poster-sesjoner, med stor tematisk bredde.

Kongressprogrammet var omfattende og berørte en rekke interessante temaer, bl.a. potensielt livstruende tilstander som cancer, hiv/aids og selvmord, selvmord blant eldre, forebygging gjennom redusert tilgang til selvmordsmetoder, traumatisk stress og selvmord, nevrobiologiske og genetiske aspekter ved selvmordsatferd, schizofreni og selvmord, kultur og kulturelle aspekter ved selvmord, crisis hot lines og andre lavterskelressurser og frivillige organisasjoner. Her følger noen få smakebiter.

Selv mord og selvmordsforebygging i Sør-Afrika

Det var mange interessante presentasjoner som belyste forhold rundt selvmord, selvmordsforsøk og forebygging av selvmord i Sør-Afrika. Selvmord og selvmordsforsøk er fremdeles tabubelagt i Afrika, det er dårlige registreringssystemer, og til nå har det vært lite forskning på problemet. De få epidemiologiske studiene som er gjort, er mer enn 10 år gamle. I følge professor Lourens Schlebusch utgjør selvmord i Sør-Afrika mer enn 10 % av alle ikke-naturlige dødsfall. Dette tilsvarer nesten ett selvmord hver time, mens tallet på ikke-fatale selvmordsforsøk er langt høyere, ca 160 000 årlig, noe som tilsvarer nærmere 18 forsøk pr time. Det er rapportert selvmordsrater opp mot 19 pr. 100 000 avhengig av hvilke grupper man ser på. I noen grupper finner man en ekstrem høy selvmordsrate. Som et eksempel på dette ble det nevnt at det i den sør-

afrikanske politietaten var funnet en selvmordsrate opp mot 130 pr. 100.000.

I likhet med en rekke andre afrikanske land er også Sør-Afrika hardt rammet av HIV/AIDS-epidemien. Av ulike årsaker er suicidal atferd relatert til HIV/AIDS underestimert og lite forsket på, noe som er verdt å merke seg på bakgrunn av den høye forekomsten av denne lidelsen. Selv om det ikke foreligger noen eksakte tall på utbredelsen av HIV/AIDS i den sør-afrikanske befolkningen, er det i enkelte områder rapportert at opptil 40 % av de som søker behandling ved medisinske klinikker, er HIV- positive eller har utviklet AIDS. På bakgrunn av dette understreket Schlebusch nødvendigheten av videre forskning og internasjonalt forskningssamarbeid for å kunne iverksette gode selvmordsforebyggende tiltak. I den forbindelse vil vi nevne at professor Heidi Hjelmeland (NTNU) deltar i samarbeidsprosjekter med forskere i Ghana og Uganda.

"Sikring av planteverngifter"

Den første internasjonale workshopen med dette temaet ble arrangert i tilknytning til konferansen. Her beskrev den indiske selvmordsforskeren dr. Lakshmi Vijayakumar noen av de epidemiologiske forskjellene mellom utviklingsland og andre deler av verden i forhold til selvmord og annen selvmordsatferd. I likhet med andre utviklingsland er en viktig årsak til selvmord på landsbygda i Sør-Afrika den frie tilgangen til plantevernmidler brukt i landbruket. Disse er svært toksiske, noe som ikke bare fører til høy dødelighet, men også til store varige helseskader der utfallet etter inntak ikke er dødelig. Professor Keith Hawton la stor vekt på viktigheten av å begrense tilgangen til metoder i all selvmordsforebygging, og fremhevet forgiftning med plantevernmidler som en spesiell utfordring. Ifølge Hawton skjer det ca 200–300.000 selvmord forårsaket av inntak av plantevernmidler hvert år rundt i verden.

Heidi Hjelmeland er IASPs nye nasjonale representant i Norge.

Brian Mishara er IASPs nye president.

Majoriteten av disse finner sted i Asia, Sør-Amerika og Afrika. Ifølge Vijayakumar skyldes 20 % av antall selvmord i India inntak av plantevernmidler. Reduksjon i bruk av disse giftstoffene har derfor helt klart et stort selvmordsforebyggende potensial.

Organiseringen og gjennomføringen av kongressen forløp på en imponerende profesjonell måte. De sosiale arrangementene var eksotiske, med fargerike kulturelle innslag og spennende afrikansk mat. Dette var tilfelle både på mottakelsen i City Hall og "Out of Africa Dinner" som ble avholdt i et gedigent telt på en av Durbans vakre strender.

Under middagen overrakte Keith Hawton Stengel Research Award til Kees van Heeringen, og Lars Mehlum overrakte Farberow Award til Karl Andriessen. Professor Brian L. Mishara, Canada ble valgt til ny president i IASP. Professor Heidi Hjelmeland er fra i år vår nye nasjonale representant i IASP. Neste IASP-kongress holdes i Irland 28. august–1. september 2007